

מראי מקומות - יבמות

נא.

א. מ"ט דר"ג

כ' הרשב"א, דמה דהק' הגמ' רק לר"ג ולא בעי טעמא דרבנן, משום דפשיטא הוא, דהדין נותן דכיון דלא הופקעה זיקת הבית לגמרי במאמר או בגט, ועדיין זיקה קיימת, דינא הוא דכי היכי דמאמרו של זה קני, הכי נמי קני מאמרו של שני, וכן בגט. אולם ע' בתוס' לקמן (נא: ד"ה ביאה), דכ' שם באמצע דבריו "אע"ג דמסברא הוה לן למימר כר"ג, דאין מאמר אחר מאמה לפי שקני המאמר הראשון כל מה שיש למאמר לקנות, וכו'". ולכאן משמע דחולק על הרשב"א וס"ל דהפשטות היא כר"ג, וצ"ע לדבריו למה הגמ' שואלת דוקא בר"ג ולא ברבנן (ואולי משום שהמשנה הזכיר ר"ג ברישא).

ב. ואי מספקא לי' לר"ג, תהוי כביאה דלכתחלה ותקני

פרש"י, דתיהוי הך ביאה אמצעית כביאה בתחלה, ולא תהני שום דבר אחר כן. דממ"נ, אם המאמר לא קנה, הרי הביאה הוא ביאה בתחלה, ואין לאחר ביאה שהוא בתחלה כלום. ואם המאמר קני, הרי קונה לגמרי וא"כ לא מהני ביאה וגט בתרי'. והק' הרשב"א, "היכי מצינן למימר דאי מאמר קני לא תהני ביאה שלאחריו, דהא כי אמרי' נמי דמאמר קני, לאו קני ממש שלא תהא ביאה אחריו קאמרי', דמאמר דרבנן וביאה דאורייתא". ובקורן אורה הוסיף, דאפי' אי אמרי' דשייך לומר דמאמר דאורייתא, וכמו שר' שמעון מסתפק בזה, זהו רק לגבי מאמה, אבל לגבי גט ודאי אין סברא לומר דיש גט מדאורייתא, וא"כ דברי רש"י צ"ע. ולכן הביא הרשב"א פי' ר"ח, דכוונת הגמ' היא, דאי מסתפק ר"ג אם מאמר קונה או לא, א"כ תבא ביאה ודאי ותדחה מאמר של צרתה. אולם שוב הביא שהירושלמי מפורש כרש"י.

ג. ואילו ביאה אחר הגט לא קניא לי' לכולי' שיורא דגט פרש"י, דיש מאמר אחר ביאה וגט, וכמו דאי' במתני', דרק כשהביאה בתחלה אין אחרי' כלום, אבל ביאה באמצע, יש אחריה כלום. וכ' הרשב"א דרש"י הביא ראי' ממתני', ולא הי' סגי לי' בהא דאי' בברייתא בפירוש שיש מאמר אחר ביאה וגט, משום דמתני' מוכח דגם יש ביאה אחר ביאה פסולה, ומשום ד"יש אחריה כלום" משמע אף ביאה, והי' מוכרח לפרש כן כמו שכ' תוס' בדעתו [וכ' דאולי' זהו המקור לתוס' דס"ל לרש"י כן, ודלא כמש"כ המהר"ם דברש"י דלפנינו ליתא]. וע"ע בתוס' הרא"ש שהאריך בביאור דעת רש"י כאן.

ה. חולץ לראשונה

פרש"י דעצה טובה הוא, שלא יאסור עצמו בקרובות שניה. והק' המהרש"א, למה צריכין להאי טעמא, הרי משנה שלימה שנינו לעיל דחולץ לפסולה משום דלא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם, וא"כ ה"נ הכא לימא כן, ולמה צריך לטעמא דעצה טובה. וכ' לחדש "ואולי דרש"י סובר דגט שני נמי הוא גט לפוסלה לכהונה, ואפי' ריח גט פוסל לכהונה". וע' רש"י שכ' לדייק מהגמ' לקמן (בב.) דגט דפוסל לכהונה מהני ביבמה, וא"כ, אם גט זה לא מהני ביבמה, ע"כ דגם אינו פוסלה לכהונה, ודלא כדברי המהרש"א. ולכן ביאר דכוונת רש"י לתת טעם גם לציור של ב' יבמין ויבמה א', דגם שם הדין הוא דמי שנתן הגט הראשון עושה החליצה, ושם הרי אין שייך הטעם שלא לפוסלה לכהונה, אלא רק שייך הטעם דעצה טובה לענין איסור קרובים, ולכן כ' רש"י הא דעצה טובה, דזה שייך בכל ציור.

ה. ומדר"ג סבר אין זיקה רבנן סברי יש זיקה

פרש"י, קס"ד דכי היכי דפליגי רבנן אר"ג בגט אחר גט, הכי פליגי בזיקה, ואע"ג דממלתייהו לא שמעי' לי'. אולם כ' הרמב"ן באופן אחר, דבאמת עכשיו סברה הגמ' דטעמא דרבנן דיש מאמר אחר מאמר וגט אחר גט הוא משום דס"ל יש זיקה. דהיינו, "דר"ג סבר אין זיקה, וגט ומאמר על קידושי אחיו קיימא, דאגידי בכולא ביתא, וכשנותן גט לזו כאומר הריני נותן גט לקדושי אחי, הילכך פסל כל הבית כאילו נתן אף לצרה, ואין גט אחר מועיל בכל הבית כלום, וכן מאמר על קדושי אחיו רמי. אבל רבנן סברי יש זיקה, וגט לזיקה שלו תקינו חכמים, הילכך, לכל חדא וחדא תקינו רבנן גט בזיקה שלו. והיינו דאמרי בשלהי שמעתא, והכא בגט אחר גט ומאמר אחר מאמר פליגי, כלומר בטעמא דנפשייהו, אם ראוי לתקן גט לכל אחת ואחת, וכו'". ובביאור דברי הרמב"ן, כ' בשיעורי ר' שמואל (כ"ט), דהיכא דאינה ראוי ליבום, עשאוה חז"ל החליצה כאילו הוי מגרש בגט, וא"כ, למ"ד אין זיקה, הרי מהני החליצה להפקיע קדושי אחיו המת, וא"כ אי"צ לחזור על כל האחין. אבל למ"ד יש זיקה, לא מהני החליצה אלא להפקיע הזיקה שיש לחולץ ביבמה הזאת, ומשו"ה צריכה לחזור על כל האחין. והא דחליצה כשרה מהני לגבי כל האחין, הוא משום דחליצה כשרה במקום יבום הוא, ואינו כמו גט.